

Les últimes lletres

LA POESIA D'ARA (O D'AVUI): ENTRE ELS BITS I EL PAPER

DIVERSOS AUTORS.

Deu poetes d'ara.

Antologia de Dolors Oller.

Edicions 62.

(Les millors obres de la literatura catalana, 124).

Barcelona, 1996, 147 pàgines.

DIVERSOS AUTORS

Dotze sentits. Poesia catalana d'avui.

Universitat Pompeu Fabra, Edicions Proa

i l' Institut d' Edicions de la Diputació de Barcelona.

Barcelona, 1996.

Requeriments mínims: 486 SX o superior amb 4 Mb de RAM, targeta VGA a resolució 640 x 480 o superior, targeta de so Sound Blaster o compatible Windows, CD-ROM de doble velocitat i Windows 3.1 o superior.

Qualsevol Macintosh amb sistema 7.0 o superior amb 4 Mb de RAM, 256 colors i monitor a resolució 640 x 480.

La poesia catalana d'avui (o d'ara) té una base sòlida de poetes i una àmplia diversitat d'estils. Es desenvolupa amb constància i regularitat, però sense gaires estridències mediàtiques ni cops d'efecte, es conforma amb una part petita però digna de les pàgines de cultura dels nostres diaris i publicacions. Per això sobta que durant el darrer any dos fets alteressin l'harmonia i la tranquil·litat habituals del panorama poètic: el març s'edità el CD-ROM de poesia catalana *Dotze sentits* i l'octubre es publicà l'antologia *Deu poetes d'ara*.

El CD-ROM, guanyador del premi Möbius Barcelona Multimèdia, és una experiència pionera a la península, una llaminadura atractiva i de gran qualitat que conjumina un art de milers d'anys d'història amb les tècniques informàtiques més avançades; per primera vegada en fer la ressenya d'un «llibre» de poesia catalana s'hi ha hagut d'incloure la configuració mínima del sistema en comptes del nombre de pàgines. S'hi inclouen dotze poetes que reciten les seves obres: Blai Bonet, Joan Brossa, Enric Casassas, Narcís Comadira, Feliu Formosa, Pere Gimferrer, Maria Mercè Marçal, Miquel Martí i Pol, Josep Palau i Fabre, Francesc Parcerisas, Màrius Sampere i Jordi Sarsanedes. La selecció, feta amb bons criteris davant la notable varietat d'estils i generacions, i la tria dels poemes, obra dels mateixos autors, han restat en un segon pla potser perquè la innovació que ofereix el producte ha enlluernat els aficionats a

la poesia, gènere que a través de les tècniques multimèdia recupera la sensorialitat que li era pròpia fins fa molt pocs segles.

El CD-ROM, però, no es limita a oferir-nos un vídeo de l'autor mentre recita, possibilitat ja prou interessant per a aquells a qui els agradi associar veus i cares amb allò que llegeixen, sinó que permet entrar dins la intimitat de l'autor i així poder conèixer els seus objectes preferits, les opinions sobre la seva obra, la seva cal·ligrafia, les seves dèries i el seu àlbum de fotografies. També s'hi pot veure la portada de tots els seus llibres i organitzar un recital poètic en un teatre virtual. A més a més, per tal d'acabar d'arrodonir el perfil dels seleccionats, podem accedir a les seves biografies, a una relació dels principals premis de poesia catalana i els seus guanyadors, a articles sobre la poètica de cada un dels autors (seleccionats per ells) i a un recull de pròlegs i d'articles d'aquests darrers anys sobre la poesia catalana més recent. La producció és acurada i té detalls de gran qualitat, com la fotografia inicial dels dotze poetes o el cursor que es transforma en una ploma, i destaquen la facilitat amb la qual hom es desplaça a través de les diferents opcions i la possibilitat d'imprimir els textos.

Aquest CD no és estrictament una antologia, perquè l'element que més en ressalta, la possibilitat de conèixer a fons el poeta com a home, no la pot oferir una antologia convencional. Més aviat (i tal com indica el títol), la intenció de l'obra és mostrar dotze maneres de pensar la poesia i descobrir dotze sentits que per un motiu o altre han coincidit en el seu exercici.

La de Dolors Oller és una proposta més ortodoxa que l'anterior, però com que les antologies de poesia catalana no són gaire freqüents i a més aquesta recull autors amb una trajectòria consolidada, no ha passat desapercebuda. Oller aplega deu poetes: Blai Bonet, Miquel Martí i Pol, Feliu Formosa, Joan Margarit, Miquel Bauçà, Marta Pessarrodona, Narcís Comadira, Antoni Marí, Francesc Parcerisas i Pere Gimferrer. L'antologista, professora de teoria de la literatura i de literatura comparada a la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona, ha escollit el nombre de poemes de cada autor segons el volum de la seva obra i els ha ordenat cronològicament intentant perfilar la seva trajectòria poètica. Aquest és un aspecte que dona molta credibilitat a l'antologia: malgrat que les poesies de cada autor són forçosament poques i que alguns dels poetes triats tenen una obra molt extensa, el fil de l'evolució poètica de cadascun d'ells se segueix amb molta facilitat; Dolors Oller demostra un gran sentit crític a l'hora de garbellar l'obra dels deu autors i proposar-ne un recorregut. Al pròleg, vincula el grup de poetes que ha escollit (nascuts entre 1925 i 1945) mitjançant un tret comú: una experiència de desastre. Dues guerres, la Guerra Civil i la Segona Guerra Mundial, són esdeveniments que els connecten amb els corrents generals de la literatura europea

ahora que els donen un altre element cohesiu, aquest idiosincràtic de Catalunya: l'opció d'escriure en una llengua perseguida.

La qüestió que suscita més polèmica quan es presenta una antologia és la tria d'autors: s'hi troben a faltar noms, se'n voldrien treure... Tot bon aficionat a la poesia té les seves preferències, i la presentació d'una antologia sempre és una bona ocasió per reflexionar sobre els corrents estètics dominants i la vigència dels models. Respecte als dos casos presents, però, difícilment algú podrà qüestionar els noms seleccionats; el problema és més aviat el contrari, se'n troben a faltar. Per posar un exemple que ningú discutirà, és una llàstima que les dues poetesses més representatives de la nostra poesia no apareguin juntes en cap de les dues propostes. També s'hi troben a faltar autors valencians, mentre que els balears hi tenen una bona representació; és un símptoma del poc contacte que malauradament hi ha entre la literatura de Catalunya i la del país Valencià. Potser també hi manca la representació d'algun d'aquells poetes que, sigui pels motius que sigui, són classificats dins la parcel·la «alternativa», redol indefinit i confusionari que no sempre està ocupat pels néts del dadaisme i que sovint serveix per amagar actituds regeneratives respecte als corrents estètics dominants. En aquest sentit el CD-ROM és una mica més agosarat perquè inclou Enric Casassas, poeta que ningú dubta que ha sortit de l'escena alternativa i que potser per això és el millor que aprofita les possibilitats dels nous mitjans: la seva interpretació d' *És l'Enric Casassas!* és realment d'antologia. Pel que fa a la poesia gironina, les dues propostes són unànimes a l'hora de destacar el valor de la poesia de Narcís Comadira, l'únic representant de la província.

Buscar poemes coincidents a *Dotze sentits* i a *Deu poetes d'ara* és una tasca poc agrada, ja que només coincideixen sis autors, i d'aquests només cinc poemes. La selecció del CD-ROM és matemàtica: cada un dels autors ha hagut de seleccionar cinc poemes. La selecció de Dolors Oller respon a necessitats més acadèmiques: traçar un itinerari de l'evolució dels estils mitjançant un nombre variable de poemes (l'autor amb més poemes és Miquel Bauça, amb vint-i-cinc, i el segueix Pere Gimferrer, amb vint; respecte al nombre de pàgines guanyen Blai Bonet, Pere Gimferrer i Narcís Comadira, amb tretze).

Dotze sentits només inclou cinc poemes de cada autor, i aquest n'és el punt més negatiu, però com que la verdadera intenció del projecte és emfasitzar els aspectes que no poden aparèixer en un llibre corrent, l'opció d'incidir més en l'aspecte personal del poeta i en la valoració crítica de la seva obra està plenament justificada. Davant projectes com aquest no cal patir, doncs, per la supervivència del paper: malgrat totes les innovacions que la informàtica pugui aportar a la literatura, mai no podrà emular la presència física del full imprès.

Deu poetes d'ara i *Dotze sentits* són dues maneres diferents d'acostar-se a la poesia: la més ortodoxa serà una bona guia per a aquells que vulguin iniciar-s'hi i una eina de debat i reflexió per a aquells que ja hi estiguin avesats; la més heterodoxa ens descobrirà aspectes personals i insòlits de dotze poetes, veus, fotografies i gestos que mai podran ser plasmats sobre paper. Combinant les dues opcions en els sis poetes que coincideixen, confeïrem una imatge completa tant de l'obra com de la persona que s'amaga rere els versos; els podrem llegir a l'antologia de Dolors Oller i els podrem sentir i comprendre una mica més a través del CD-ROM.

Jordi Cornellà Detrell